

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์และการดำรงอยู่ในสังคมยุคข่าวสารข้อมูล ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่แทรกสู่วิถีชีวิตของคนในสังคมทุกรูปแบบ ทำให้คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว รุนแรง และเต็มไปด้วยสถานการณ์ของปัญหาความสลับซับซ้อน นอกจากนี้การไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่สังคมไทย ด้วยกระบวนการทางทุนนิยมและบริโภคนิยม ขณะที่วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยนับวันจะอ่อนแอลง ทำให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงจนนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และความล้มเหลวทั้งทางการเรียน ความมั่นคงในอนาคต

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนของชาติให้มีคุณภาพจึงจำเป็นต้องจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวของเด็กและเยาวชนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาอบรม ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ว่าการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในกระบวนการเรียนรู้ต้องปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งพาตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (มาตรา 7) ดังในพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในพิธีพระราชทาน

ปริญญาบัตรแก่นิสิตและนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร วันอังคารที่ 28 พฤศจิกายน 2515 ความตอนหนึ่งว่า

“...เยาวชนทุกคนมิได้ต้องการทำตัวให้ตกต่ำหรือให้เป็นปัญหาแก่สังคมประการใด แท้จริงต้องการจะเป็นคนดีมีความสำเร็จ มีฐานะ มีเกียรติ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น แต่การที่จะบรรลุถึงความประสงค์นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้แนะนำควบคุมให้ดำเนินไปโดยถูกต้อง ในฐานะหน้าที่เป็นครู เป็นอาจารย์ เป็นผู้บริหารการศึกษา ท่านจะช่วยเขาได้มากที่สุด เพราะมีส่วนควบคุมดูแลใกล้ชิดอยู่ทุกๆ ด้านรองลงมาจากบิดามารดา ดังนั้น จึงใคร่ขอให้ท่านทำตัวให้เป็นผู้แนะนำและเป็นพี่ที่พึ่งที่แท้จริง เพียรพยายามใช้วิชาความสามารถที่มีอยู่ฝึกฝนอบรมด้วยเหตุผลและความฉลาด ด้วยความกรุณาปราณีและความบริสุทธิ์ใจ ประสิทธิ์ประสาทความรู้ความคิดที่ดีที่ปราศจากโทษให้เสมอหน้าอนุเคราะห์และนำพาไปในทางถูกต้องทางเจริญ เพื่อช่วยให้เยาวชนของเรามีอนาคตอันมั่นคงแจ่มใสต่อไป...”

สภาพการณ์ในปัจจุบัน เด็กและเยาวชนอยู่ท่ามกลางสภาพปัญหาสังคมที่มีวิกฤตรอบด้าน และส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนมากขึ้น รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการที่จะต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้กับลูกหลานที่เป็นอนาคตของชาติ จึงกำหนดนโยบายเกี่ยวกับเด็ก อีกทั้งมอบหมายให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำกับดูแล กระทรวงศึกษาธิการได้ติดตามสภาพการณ์ที่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ส่งผลให้มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ รวมทั้งกำหนดมาตรฐานและการดำเนินการตามมาตรการต่อการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง แต่เพื่อทบทวนและปรับแต่งให้การแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนในสถานศึกษามีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2550

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ให้แนวปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในระบบการศึกษาไทยเมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2549 ว่ากลุ่มเป้าหมายแรกของกระทรวงศึกษาธิการ คือนักเรียน นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาประมาณ 15 ล้านคน โดยร่วมมือกันพัฒนาทรัพยากรอันมีค่าเหล่านี้ให้เป็นคนดี มีความรู้และอยู่ดี มีสุข ในระยะแรกนี้ได้กำหนดคุณธรรมพื้นฐานที่ควรเร่งรัดปลูกฝังไว้ 8 ประการ ซึ่งได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ อย่างไรก็ตาม กระบวนการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมให้เกิดในตัวเด็กและเยาวชนนั้น ไม่ได้เกิดจากการกระทำโดยผู้หนึ่งผู้ใด หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง และเด็ก เยาวชน มีศักยภาพ มีพลัง สามารถมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม พลังนี้จึงนับได้ว่าเป็นพลังขับเคลื่อนที่แท้จริง เพียงผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าใจ ยอมรับ และสนับสนุนอย่างถูกต้องจังหวะและช่วงเวลาเท่านั้น

จากการศึกษาสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนของโครงการ Child Watch โดยสถาบันรามจิตติ พบว่า ภาพสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนปี 2547 - 2548 และ 2548 - 2549 มีแนวโน้มสภาวะด้านสังคมที่ไม่ดีขึ้นในหลายประการ ดังตารางต่อไปนี้

สภาวะด้านสังคม	ระดับการศึกษา	พ.ศ. 2547 - 2548	พ.ศ. 2548 – 2549
ร้อยละเด็กมีมือถือ	ประถมศึกษา	35.83	44.16
	มัธยมศึกษา	64.24	65.91
ใช้เวลาพูดโทรศัพท์ (นาทีต่อวัน)	ประถมศึกษา	24.53	35.31
	มัธยมศึกษาตอนต้น	52.97	48.13
	มัธยมศึกษาตอนปลาย		66.24
	อาชีวศึกษา		73.52
	อุดมศึกษา		74.08
ใช้เวลาดูทีวี (นาทีต่อวัน)	ประถมศึกษา	140.88	142.71
	มัธยมศึกษาตอนต้น	163.04	175.26
	มัธยมศึกษาตอนปลาย		154.37
	อาชีวศึกษา		161.32
	อุดมศึกษา		153.76
ใช้เวลาเล่น อินเทอร์เน็ต (นาทีต่อวัน)	ประถมศึกษา	75.66	89.28
	มัธยมศึกษาตอนต้น	94.01	101.40
	มัธยมศึกษาตอนปลาย		102.04
	อาชีวศึกษา		102.12
	อุดมศึกษา		104.43
ร้อยละของเด็กเล่นเกม ออนไลน์ เกม คอมพิวเตอร์และเกม อื่นๆ	ประถมศึกษา		48.96
	มัธยมศึกษาตอนต้น		47.49
	มัธยมศึกษาตอนปลาย		41.89
	อาชีวศึกษา		42.58
	อุดมศึกษา		39.45

สถานะด้านสังคม	ระดับการศึกษา	พ.ศ. 2547 - 2548	พ.ศ. 2548 – 2549
ใช้เวลาเล่นเกม ออนไลน์ เกม คอมพิวเตอร์ และเกม อื่นๆ (นาทีต่อวัน)	ประถมศึกษา		95.33
	มัธยมศึกษาตอนต้น		110.30
	มัธยมศึกษาตอนปลาย		104.93
	อาชีวศึกษา		106.31
	อุดมศึกษา		109.86
สถานะด้านสังคม ร้อยละเด็กที่ยอมรับว่า เคยมีเพศสัมพันธ์	ระดับการศึกษา	พ.ศ. 2547 - 2548	พ.ศ. 2548 – 2549
	มัธยมศึกษาตอนต้น	16.08	7.16
	มัธยมศึกษาตอนปลาย		11.24
	อาชีวศึกษา		27.74
	อุดมศึกษา		30.28
จำนวนเด็ก 19 ปีและ ต่ำกว่าที่มาทำคลอด ต่อประชากรแสนคน		391.16	903.43

ภาพรวมของเด็กไทยในปัจจุบัน สถานการณ์วิกฤตด้านสังคมมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งอาจจำแนกตามระดับการศึกษาได้ดังนี้

- ระดับประถมศึกษา มีปัญหา คือ การใช้เวลาไปกับสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อวันมากเกินไป การเล่นเกมออนไลน์ เกมคอมพิวเตอร์ และเกมอื่นๆ

- ระดับมัธยมศึกษา มีปัญหา คือ การใช้เวลาไปกับสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อวันมากเกินไป การเล่นเกมออนไลน์ เกมคอมพิวเตอร์ และเกมอื่นๆ และร้อยละเด็กมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนเริ่มมีจำนวนสูงขึ้น

- ระดับอาชีวศึกษา มีปัญหาคือระดับมัธยมศึกษาในด้านการใช้เวลาไปกับสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อวันมากเกินไป การเล่นเกมออนไลน์ เกมคอมพิวเตอร์ และเกมอื่นๆ แต่มีปัญหในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนจำนวนสูงกว่ามัธยมศึกษา

- ระดับอุดมศึกษา มีปัญหาที่ชัดเจนและวิกฤตสูงคือระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษาการใช้เวลาไปกับสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อวันมากเกินไป การเล่นเกมออนไลน์ เกมคอมพิวเตอร์ และเกมอื่นๆ และมีปัญหในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงสถานการณ์ที่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาต้องเผชิญกับสารพัดปัญหา รวมทั้งมีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่าการร่วมกัน

คิดเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเสริมสร้างคุณธรรมให้เกิดในตัวเด็กและเยาวชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายเร่งรัดที่จะวางรากฐานเพื่อสร้างสังคมที่เข้มแข็งเพื่อให้คนในชาติอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สมานฉันท์ตามที่ได้แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2549 โดยภาคการศึกษากำหนดว่าการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ กล่าวคือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันล้ำค่าของชาติ โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้อย่างมีการเชื่อมโยงกันระหว่างสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันการศึกษา

ในการศึกษาสภาพการณ์เด็กและเยาวชนในโครงการ Child Watch ไม่ได้แสดงสถิติด้านความรุนแรงในสถานศึกษาแต่จากที่สื่อสารมวลชนเสนออันเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ปฏิเสธไม่ได้ว่ามีเหตุการณ์ความรุนแรงในสถานศึกษาอันได้แก่ กรณีรับน้อง และกรณีการทะเลาะวิวาทของนักเรียนหญิง ซึ่งมีระดับความรุนแรงสูง และผู้ประพฤติดังกล่าวมีอายุน้อยลง โดยความรุนแรงเกิดขึ้นในระดับมัธยมศึกษาและระดับอุดมศึกษา

จะเห็นได้ว่าจากวิถีของการสร้างเด็กและเยาวชนที่เต็มศักยภาพนั้น เรื่องครอบครัวสำคัญที่สุด ท่ามกลางข้อเท็จจริงที่ว่าครอบครัวมีอัตราการหย่าร้าง แยกแยกสูงขึ้น ก็ไม่จำเป็นว่าเด็กจะต้องเสียความรัก เพราะอาจทดแทนที่ได้จากผู้ใหญ่ จากครู จากเพื่อน ก็สามารถทำให้เติบโตเป็นคนที่มีมั่นคง มั่นใจในตนเองได้ เรื่องโรงเรียนที่ดี มีโอกาสการเรียนรู้ที่ดีและให้โอกาสในการค้นหาศักยภาพของตัวเองก็สำคัญเช่นกัน การมีผู้ใหญ่หรือรุ่นพี่ที่เป็นแบบอย่างที่ดี การมีกลุ่มเพื่อนที่ดี เครือข่ายการในการทำสิ่งที่ดีๆ ร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นองค์รวมและรอบด้าน เป็นยุทธศาสตร์ที่เน้นการขับเคลื่อนโดยชุมชน ท้องถิ่น ครอบครัว ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง และเน้นสถาบันทางสังคมเพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนและกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ฯ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพของครอบครัวแบบองค์รวม 2) การพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี ระบบข้อมูลข่าวสารและการศึกษาวิจัย 3) การส่งเสริมสื่อมวลชนในการพัฒนาเด็ก และการบริหารจัดการสื่อมวลชนสำหรับเด็ก 4) การพัฒนาการมีส่วนร่วมของเด็ก ครอบครัวและชุมชนและ 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็ก

ภารกิจหลักของการบริหารสถานศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู ได้ศึกษาวิจัยสภาพการบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูอาจารย์และผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาและได้แบ่งเนื้อหาสาระการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 5 เรื่อง คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงาน กิจกรรมนักเรียน การบริหารงานบุคคล การบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2537 : 8)

งานกิจการนักเรียนเป็นงานสนับสนุนที่ช่วยส่งเสริมให้งานวิชาการ ซึ่งเป็นงานที่มีความสำคัญดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดบริการต่างๆ เพื่อช่วยลดและขจัดปัญหาของนักเรียนอันจะทำให้นักเรียนมีความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนและจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนได้ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีที่ประเทศชาติพึงปรารถนา อีกทั้งยังช่วยให้มีโอกาสร่วมงานกับเพื่อน นักเรียน ครู อาจารย์ บุคคลต่างๆ ในชุมชน และสามารถที่จะดำรงตนได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดที่จะทำงานให้ทางด้านนี้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการร่วมมือกับบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน สนับสนุนและส่งเสริมงานกิจการนักเรียน ร่วมกันกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์เป้าหมาย จัดทำเป็นแผนงานและโครงการบริหารงานด้านนี้ในแต่ละปีการศึกษาให้ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 22 อ้างถึงใน รุจิรา ปันงา, 2548 : 3)

กรมสามัญศึกษาเดิมกล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไว้ว่า สภาพสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลง และความขัดแย้งในด้านค่านิยมต่างๆ ทางด้านเทคโนโลยีและวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่เผยแพร่เข้ามา รวมทั้งสภาพทางเศรษฐกิจที่เกิดการเอาเปรียบและแข่งขันกัน สภาพครอบครัวที่เป็นปัญหา เช่น ครอบครัวที่แตกแยก ครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่เนื่องจากความจำเป็นในด้านอาชีพ การดิ้นรนเพื่อความอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้บิดา มารดา ไม่มีเวลาที่จะอบรมจิตใจบุตร ธิดา และสภาพโรงเรียน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมและพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียน แต่เนื่องจากการปฏิบัติการในเรื่องการเรียนการสอนมีนักเรียนเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูรู้จักนักเรียนแต่ละคน ไม่ถ่องแท้ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนส่วนใหญ่เป็นไปอย่างผิวเผิน การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจึงไม่ได้ผลเท่าที่ควร (กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์, 2531 : 3)

แม้ว่าการดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดเพชรบุรี สามารถดำเนินการได้จนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังมีส่วนที่เป็นปัญหาของนักเรียนที่ต้องปรับปรุงแก้ไข ซึ่งพบว่านักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี มีพฤติกรรมด้านความประพฤติที่ไม่พึงประสงค์หลายประการ พอสรุปได้ดังนี้ ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียน ปัญหาการทะเลาะวิวาท ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาด้านชู้สาว ปัญหาของวัยรุ่น ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาอื่นๆ ที่เป็นปัญหาส่วนตัวของนักเรียน

จากปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ เป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนและการส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารงานกิจการนักเรียน ดังนั้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหาร

โรงเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งจะช่วยลดปัญหาด้านพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่พึงประสงค์ดังกล่าวให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และส่งผลต่อคุณภาพ ผลสำเร็จ และประสิทธิภาพโดยรวมของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี อันจะนำโรงเรียนไปสู่คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2553 จำนวน 24 โรงเรียน รวมจำนวนประชากร 1,086 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2553 รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 292 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ด้านดังนี้

3.1.1 ด้านการตัดสินใจ

3.1.2 ด้านการดำเนินงาน

3.1.3 ด้านการรับผลประโยชน์

3.1.4 ด้านการประเมินผล

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ด้านลักษณะนิสัยและความประพฤติ

3.2.2 ด้านสุขภาพ

3.2.3 ด้านความรู้และความสามารถ

3.2.4 ด้านทักษะการประกอบอาชีพ

3.2.5 ด้านเทคโนโลยี

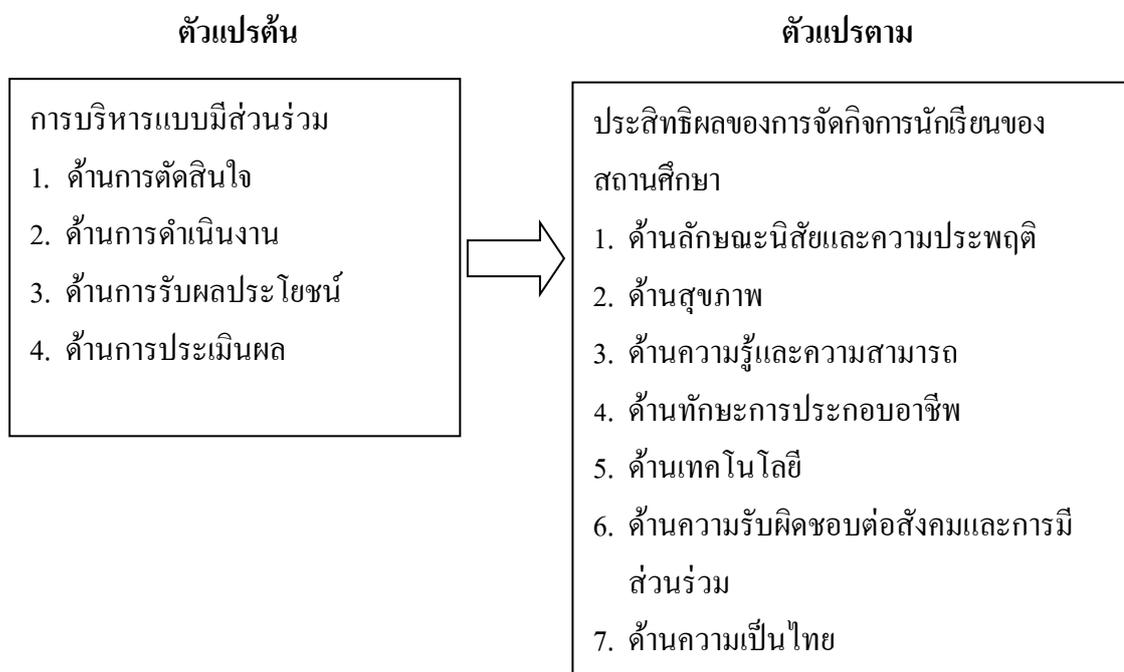
3.2.6 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วม

3.2.7 ด้านความเป็นไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยศึกษากรอบแนวคิดเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen&Uphoff, 1980 : 213-218 อ้างถึงใน กิตติ คำภูษา, 2552 : 67) มาเป็นกรอบแนวคิด ซึ่งได้แบ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องของการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล และศึกษา งานวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมนักเรียน ตามกรอบแนวคิดของ สาคร มหาหิงค์ (2550 : 40) ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านลักษณะนิสัยและความประพฤติ ด้านสุขภาพ ด้านความรู้และความสามารถ ด้านทักษะการประกอบอาชีพ ด้านเทคโนโลยี ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วม และด้านความเป็นไทย ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประสิทธิผลของการจัดการนักเรียน หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการจัดการนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10 จังหวัดเพชรบุรี

การจัดการนักเรียน หมายถึง การจัดการรวมทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะทางกายภาพ นิสัยใจคอ กิริยา ท่าทาง หรือพฤติกรรมที่นักเรียนควรยึดถือปฏิบัติตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง ครู และนักเรียนที่พึงมีหรือพัฒนาขึ้นในด้านต่างๆ ประกอบด้วย 7 กิจกรรม คือ ด้านลักษณะนิสัยและความประพฤติ ด้านสุขภาพ ด้านความรู้และความสามารถ ด้านทักษะการประกอบอาชีพ ด้านเทคโนโลยี ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วม และด้านความเป็นไทย

ด้านลักษณะนิสัยและความประพฤติ หมายถึง พฤติกรรมที่ปฏิบัติจนเป็นนิสัยประจำตัวในชีวิตประจำวัน เช่น มีความรับผิดชอบต่อสังคมและขยันหมั่นเพียร กล้าคิด กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตน มีมนุษยสัมพันธ์ และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

ด้านสุขภาพ หมายถึง พัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ รวมถึงพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพของตนเองได้อย่างเหมาะสม เช่น สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความรู้เรื่องการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ และรู้จักวิธีดูแลตนเองด้านความปลอดภัย

ด้านความรู้และความสามารถ หมายถึง การรับรู้จนเกิดความเข้าใจ และทักษะในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสาร และบูรณาการความรู้มาใช้ในการชีวิตประจำวันได้

ด้านทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง การมีความรู้ในอาชีพต่างๆ ที่สามารถทำให้เกิดรายได้ในการเลี้ยงชีพได้ เช่น ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐานในการพัฒนาอาชีพ มีจิตสำนึกไม่ยึดติดต่ออาชีพที่คิดว่าโก้หรูร้าย รู้จักอาชีพที่หลากหลาย และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกรรม

ด้านเทคโนโลยี หมายถึง ความสามารถในการสื่อสารและใช้คอมพิวเตอร์ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม เช่น นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาความรู้และแสวงหาความรู้ ใช้เทคโนโลยีในทางที่ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนำมาพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม

ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วม หมายถึง การไม่ยึดเอาประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก แต่ตระหนักถึงประโยชน์ของผู้อื่นและส่วนรวมด้วย รวมถึงการมีความพร้อมและเต็มใจที่จะเสียสละ เวลาและผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวม เช่น การไม่สร้างปัญหาและเป็นภาระกับสังคม ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและนำความรู้ไปพัฒนาชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและท้องถิ่น และมีจิตสำนึกในการช่วยเหลือชุมชน

ด้านความเป็นไทย หมายถึง การมีความตระหนักและความภูมิใจในความเป็นไทย มีความรู้ ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าเอกลักษณ์ที่ดีของไทย

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม หมายถึง หมายถึง ขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล

ด้านการตัดสินใจ หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อวางแผน กำหนดเป้าหมายในการดำเนินงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงวิธีดำเนินงาน และการเสนอแนะหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจการนักเรียน

ด้านการดำเนินงาน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนด้วยความเต็มใจ มีการติดต่อสื่อสาร แก้ไขปัญหา และประสานงานกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นความคุ้มค่า การพัฒนาตนเองเพื่อความก้าวหน้าในงาน การพิจารณาความดีความชอบ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร

ด้านการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการประเมินผล รวมถึงการติดตามความก้าวหน้า และร่วมแก้ไขปรับปรุงปัญหาของกิจการนักเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดเพชรบุรี นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดเพชรบุรี นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด